

**Λόγος Προέδρου Ελλ.Σ.Υ/Β, Αντιναύαρχου ε.α. Παναγιώτη Ραδίτσα Π.Ν.
κατά το ετήσιο μνημόσυνο πεσόντων ανδρών Υποβρυχίων κατά τον Β'Π.Π.
στο Μνημείο Υποβρυχίων, στο Π. Φάληρο, την Κυριακή, 11 Οκτ. 2026**

Κύριε Βουλευτά και επίτιμο μέλος του Συνδέσμου μας,
Κύριε Δήμαρχε,
Κύριε Ναύαρχε εκπρόσωπε του Αρχηγού του Γενικού Επιτελείου Ναυτικού,
Κύριε Διοικητά Υ/Β,
Κύριε Ακόλουθε Άμυνας του Ηνωμένου Βασιλείου,
Κύριε επίτιμε Αρχηγέ ΓΕΕΘΑ, Κύριοι επίτιμοι Αρχηγοί ΓΕΝ,
Κύριοι πρόεδροι της ΕΑΑΝ, ΣΑ/ΣΝΔ, ΕΣΝΑ και ΣΑΣΜΥΝ,
Κυρία Πρόεδρε του Ναυτικού Μουσείου Ελλάδος,
Κύριε πρόεδρε του ΕΛΙΝΙΣ,
Κύριοι επίτιμοι Πρόεδροι του Συνδέσμου μας,
Κύριοι Ναύαρχοι, πληρώματα των υποβρυχίων μας,
Αγαπητά μέλη του Συνδέσμου μας, Κυρίες και Κύριοι, φίλες και φίλοι,

Για μια ακόμα χρονιά, ο Σύνδεσμός μας τελεί σήμερα το καθιερωμένο μνημόσυνο, αποτείνοντας τον ελάχιστο φόρο τιμής και αναγνώρισης της θυσίας τους, καθώς ως έκφραση σεβασμού και ευγνωμοσύνης προς τους 108 Αξιωματικούς, Υπαξιωματικούς και ναύτες που υπηρετώντας σε Υ/Β κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο έδωσαν την ζωή τους για την πατρίδα.

Είμαστε εδώ πιστοί στην υπόσχεσή μας ότι δεν θα ξεχάσουμε ποτέ και θα τιμούμε πάντα, αυτούς, που μαζί με άλλους πολλούς, δημιούργησαν την παράδοση στη Διοίκηση Υ/Β. Μια παράδοση που έχουμε την υποχρέωση να διατηρήσουμε, ευρισκόμενοι είτε σε ενέργεια είτε σε αποστρατεία.

Η υπέρτατη θυσία τους στο βωμό των ιδεών της ελευθερίας και της ανεξαρτησίας της πατρίδας, στις οποίες γαλουχηθήκαν γενιές Ελλήνων, θα αποτελεί παντοτινά παράδειγμα για όλους εμάς που υπηρετήσαμε αλλά και για αυτούς που ακόμα υπηρετούν στα «μαύρα πλοία», τα αγαπημένα μας Υποβρύχια.

Και πράγματι Κυρίες και Κύριοι, αξίζουν τιμές στα, κατά την διάρκεια του πολέμου, πληρώματα των υποβρυχίων μας, γιατί όλοι τους, έδωσαν τον καλύτερό τους εαυτό, επιχειρώντας με επιτυχία από υποβρύχια για τα οποία, δεν θα σταματήσω ποτέ να το επισημαίνω και να το επαναλαμβάνω, ο ίδιος ο τότε Αρχηγός Ναυτικού Ναύαρχος Σακελλαρίου, είχε πει:

«Σε οποιοδήποτε άλλο ναυτικό αυτά τα υποβρύχια θα είχαν παροπλισθεί. Όμως στο ελληνικό ναυτικό, χάρις στις προσπάθειες των πληρωμάτων τους, είναι ακόμα στην ενέργεια και εκτελούν πολεμικές περιπολίες».

Επιχειρούσαν με υποβρύχια παρωχημένης για εκείνη την εποχή τεχνολογίας, που είχαν ξεπεράσει το επιχειρησιακό όριο ζωής τους και αντιμετώπιζαν πολλαπλά προβλήματα. Αρχικά εκτελούσαν αμυντικές περιπολίες στις προσβάσεις του Πατράϊκού με αποστολή την αποτροπή πιθανής Ιταλικής αποβατικής ενέργειας στην ευρύτερη περιοχή. Σύντομα όμως τους ανατέθηκαν επιθετικές περιπολίες στην Αδριατική και ειδικότερα στο στενό του Οτράντο με αποστολή τον εντοπισμό και βύθιση Ιταλικών μεταγωγικών.

Μετά την κατάρρευση του μετώπου και την αποδημία του στόλου στην Αλεξάνδρεια, ενσωματώθηκαν στον πρώτο στολίσκο των βρετανικών υποβρυχίων. Εκεί πάλι χάρις στο πείσμα και τον επαγγελματισμό των πληρωμάτων τους και την ικανότητά τους να αντεπεξέρχονται αποτελεσματικά τις δύσκολες καταστάσεις και τις συνεχείς βλάβες του υλικού, κατάφεραν να περάσουν τις επιχειρησιακές αξιολογήσεις των Βρετανών, που τους αμφισβητούσαν έντονα και συνεχίσουν την δράση τους, εκτελώντας πολεμικές περιπολίες στο Αιγαίο, με αποστολή τον εντοπισμό και προσβολή

εχθρικών πλοίων καθώς και την μεταφορά πρακτόρων και πολεμικού υλικού στην κατεχόμενη Ελλάδα.

Συνολικά κατά την διάρκεια του Πολέμου εξετέλεσαν 66 επιθετικές περιπολίες, 17 ειδικές αποστολές αποβίβασης ομάδων κομάντο και πολεμικού υλικού στην Ελλάδα, βύθισαν 3 εχθρικά Πολεμικά, 11 εμπορικά και 21 ιστιοφόρα.

Η δράση τους αναγνωρίστηκε από όλους τους συμμάχους και ιδιαίτερα από το Βρετανικό Ναυαρχείο, το οποίο εκφράστηκε με κολακευτικά σχόλια και αναφορές για την επαγγελματικότητα των πληρωμάτων και την αποτελεσματικότητα τους στις αναληφθείσες αποστολές παρά την παλαιότητα των υποβρυχίων τους. Με προτάσεις δε του Βρετανού Ναυάρχου στην Αλεξάνδρεια απονεμήθηκαν σε αρκετούς αξιωματικούς παράσημα από τον Βρετανό Βασιλέα, ενώ παραχωρήθηκαν στο Ελληνικό Ναυτικό τα υποβρύχια ΜΑΤΡΟΖΟΣ και ΠΙΠΙΝΟΣ, για μερική αναπλήρωση των απωλειών του Ελληνικού στολίσκου υποβρυχίων.

Ποιες ήταν αυτές οι απώλειες;

Τέσσερα από τα έξι υποβρύχια ήτοι το 66% των υποβρυχίων και 108 από τους περίπου 300 άνδρες ήτοι το 35% του προσωπικού της. Αυτές οι απώλειες την κατέστησαν την Διοίκηση με το μεγαλύτερο αναλογικά ποσοστό απωλειών από όλες τις Διοικήσεις των Ελληνικών ενόπλων δυνάμεων κατά τον Β' ΠΠ.

Ποια ήταν τα υποβρύχια;

Το Υ/Β ΠΡΩΤΕΥΣ Υ-3, ήταν το πρώτο που χάθηκε, αύτεανδρο, στις 29 Δεκεμβρίου 1940, μετά από επιτυχή επίθεση σε Ιταλική νηοπομπή και βύθιση του ατμόπλοιου SARDEGNA έξω από τον κόλπο της Αυλώνας. Η απώλεια του υποβρυχίου και των 48 μελών του πληρώματος, ήταν η πρώτη για το Ναυτικό μας στον πόλεμο.

Το Υ/Β ΓΛΑΥΚΟΣ Υ-6 ήταν το δεύτερο. Από τα τέλη του '41 βρισκόταν στην βρετανική βάση στην Βαλέτα της Μάλτας για γενική επισκευή. Στις 27 Φεβρουαρίου 1942 και στις 4 Απριλίου 1942 η βάση, βομβαρδίζεται από την γερμανική Luftwaffe. Κατά την πρώτη επίθεση σκοτώνονται ο Κυβερνήτης του υποβρυχίου Πλωτάρχης Βασίλης Αρσλάνογλου και ο Ανθυποπλοίαρχος Ιωάννης Κωστάκος, στην δε δεύτερη το ανήμπορο να αντιδράσει Υ/Β, πλήττεται από πλήθος βομβών και βυθίζεται άδοξα.

Το Υ/Β ΤΡΙΤΩΝ Υ-5 ήταν το τρίτο. Στην 15η πολεμική περιπολία του, με κυβερνήτη τον Υποπλοίαρχο Επαμεινώνδα Κοντογιάννη, στις 16 Νοεμβρίου του 1942, ευρισκόμενο στην νότια πλευρά του Στενού Καφηρέα με αποστολή την αποβίβαση πρακτόρων και πολεμικού υλικού στην Κάρυστο, εντοπίζει εχθρική νηοπομπή και επιτίθεται χωρίς επιτυχία. Εντοπίζεται όμως και καταδιώκεται από Γερμανικό ανθυποβρυχιακό. Μετά από πεντέμισι ώρες καταδίωξης και πέντε επιθέσεις, με συνολικά 58 βόμβες βάθους και αφού υπέστη σοβαρότατες βλάβες που δεν του επέτρεπαν να παραμείνει εν καταδύσει, ο Κυβερνήτης διέταξε ανάδυση και «εξόρμηση δια του πυροβόλου». Η άνισος αλλά ηρωική αναμέτρηση καταλήγει στη βύθιση του Υ/Β δια εμβολισμού, την απώλεια 24 εκ των μελών του πληρώματος και την αιχμαλωσία 28 συμπεριλαμβανομένου του Κυβερνήτη. Δύο μόνο κατάφεραν να διαφύγουν την αιχμαλωσία, οι Αρχικελευστής Νικόλαος Μαρουλάς (ηλεκτρολόγος) και Δίοπος Δημήτριος Παπαδημητρίου (ηλεκτρολόγος) που έφτασαν κολυμπώντας στην Εύβοια. Αργότερα με περιπετειώδη τρόπο επέστρεψαν στην Μέση Ανατολή από όπου συνέχισαν τον αγώνα ξανά ως πλήρωμα υποβρυχίων.

Το Υ/Β ΚΑΤΣΩΝΗΣ Υ-1 ήταν το τέταρτο. Στην 7 η πολεμική περιπολία του, ευρισκόμενο βόρεια της Σκιάθου στις 14 Σεπτεμβρίου, με κυβερνήτη τον Αντιπλοίαρχο Βασίλη Λάσκο, περιπολούσε εν επιφανεία κοντά στις ανατολικές ακτές του Πηλίου, περιμένοντας σύμφωνα με τις πληροφορίες που είχε συλλέξει, την διέλευση έμφορτου Γερμανικού μεταγωγικού που ερχόταν από την Θεσσαλονίκη. Είχε ήδη σκοτεινιάσει όταν εντόπισε καπνό στο βάθος του ορίζοντα. Κατευθύνεται προς τα εκεί. Βρισκόμενο σε απόσταση 2.000 μέτρων από τον εχθρικό στόχο, αυτός αιφνίδια εκπέμπει σήμα αναγνώρισης. Κατανοώντας ο Λάσκος ότι πρόκειται περί εχθρικού πολεμικού, δίνει

αμέσως διαταγή ταχείας κατάδυσης. Ήταν γερμανική ανθυποβρυχιακή κορβέτα που φθάνοντας πάνω από τον ΚΑΤΣΩΝΗ, πριν αυτός εκδηλώσει επίθεση, εξαπέλυσε τρεις δέσμες βομβών βάθους, με μικρά χρονικά διαστήματα ρίψης αναμεταξύ τους, που εξερράγησαν πλησίον του Υ/Β προκαλώντας σοβαρές βλάβες, ανωμαλίες και διαρροές με παράλληλη κράτηση των μηχανών του. Η αντίδραση γνωστή στα Ελληνικά υποβρύχια. Επείγουσα ανάδυση και εξόρμηση δια του πυροβόλου. Μετά από μια ηρωική αλλά άνιση ναυμαχία με την γερμανική κορβέτα κατά την οποία χάθηκαν 32 μέλη του πληρώματος μαζί με τον Κυβερνήτη Βασίλη Λάσκο και αφού το γερμανικό σκάφος τον εμβόλισε, ο ΚΑΤΣΩΝΗΣ κυριολεκτικά φλεγόμενος από τα συνεχή πυρά που εδέχετο, έλαβε μεγάλο θετικό εκκρεμές και βυθίστηκε. 17 μέλη του πληρώματος αιχμαλωτίστηκαν. Τρεις διέφυγαν, ο Ύπαρχος Υποπλοίαρχος Τσουκαλάς, και ο Υποκελευστής Α΄ Τσίγκρος που κολύπησαν για εννέα ώρες προς την Σκιάθο και ο Υποκελευστής Α΄ Αντωνίου για ένδεκα προς τις ακτές Πηλίου. Και οι τρεις επέστρεψαν μέσω Τουρκίας στην Αλεξάνδρεια, απ' όπου συνέχισαν τον αγώνα και πάλι ως πληρώματα υποβρυχίων.

Δεν είναι όμως δυνατόν να μην μνημονεύσουμε και τους: Υποπλοίαρχο Νικόλαο Μέρλιν, Ύπαρχο του υποβρυχίου ΓΛΑΥΚΟΣ που ως επιβαίνων του Βρετανικού Υ/Β Perseus για απόκτηση εμπειρίας, ώστε να αναλάβει καθήκοντα Κυβερνήτου, απωλέσθη, όταν αυτό προσέκρουσε σε νάρκη νότια της Κεφαλλονιάς, στις 6 Δεκεμβρίου του 1941, καθώς και τον Υποπλοίαρχο Νικόλαο Ρουσσέν, Κυβερνήτη του Υ/Β ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΗΣ που φονεύθηκε κατά την επιχείρηση ανακατάληψης των πλοίων από τους στασιαστές στην Αλεξάνδρεια στις 23 Απριλίου 1944.

Οι απωλεσθέντες των Υ/Β μας, όπως και τόσοι άλλοι αγωνιστές του Πολέμου ήταν άνθρωποι απλοί, καθημερινοί που αγαπούσαν την Πατρίδα, την ιστορία της, τα ήθη και τα έθιμα της φυλής. Είχαν οράματα και ιδανικά, γι' αυτά πολέμησαν και γι' αυτά θυσιάστηκαν, κάνοντας αξεπέραστες πράξεις. Πολλούς από αυτούς τίμησε το Πολεμικό Ναυτικό, δίνοντας το όνομά τους σε νεότερα πλοία του στόλου μας.

Η συνεχής προσπάθειά τους για υπέρβαση στις όποιες δυσκολίες και η υπέρτατη θυσία τους στο βωμό της ελευθερίας και της ανεξαρτησίας της πατρίδας, ιδέες στις οποίες γαλουχήθηκαν γενιές Ελλήνων, αποτελούσε παράδειγμα για όλους εμάς που υπηρετήσαμε. Συνεχίζει όμως να αποτελεί παράδειγμα για αυτούς που ακόμα υπηρετούν στα «μαύρα πλοία», τα αγαπημένα μας Υποβρύχια.

Άλλωστε και δεν πρέπει να το ξεχνάμε, οι εν ενεργεία συνάδελφοί μας απέδειξαν κατά την κρίση και αντιπαράθεση με την Τουρκία το καλοκαίρι του '20, ότι είναι άξιοι συνεχιστές της παράδοσης και επιτυχημένης δράσης των υποβρυχίων μας.

Μαζί όμως με αυτούς τους ηρωικούς νεκρούς, θυμόμαστε και τιμούμε και τους συμπολεμιστές τους. Αυτούς που αγωνίστηκαν μέχρι το τέλος του Πολέμου και επέστρεψαν στην πατρίδα νικητές, κουβαλώντας όμως σωματικά και ψυχικά τραύματα και έφυγαν από την ζωή τον καιρό της ειρήνης.

Επίσης θυμόμαστε και τιμούμε όλους αυτούς που έφυγαν, έχοντας υπηρετήσει στα νεότερα Υ/Β, αυτούς που συνυπηρετήσαμε ή και όχι, αυτούς που μας δίδαξαν ή τους διδάξαμε, αυτούς που ζήσαμε μαζί στον ίδιο χώρο όπου σφυρηλατήθηκαν φιλίες και αναπτύχθηκαν αισθήματα αλληλοεκτίμησης και αλληλοσεβασμού, αυτούς που μοιραστήκαμε στιγμές, συγγενέσαμε. Αυτούς που έγιναν μέντορες για πολλούς από εμάς, αυτούς που απετέλεσαν παράδειγμα προς μίμηση για όλους εμάς.

Έχουμε δώσει μια υπόσχεση, ότι δεν θα ξεχάσουμε ποτέ και ότι θα τιμούμε πάντα, όλους αυτούς που δημιούργησαν την παράδοση στη Διοίκηση Υ/Β. Μια παράδοση που έχουμε την υποχρέωση να διατηρήσουμε, ευρισκόμενοι είτε σε ενέργεια είτε σε αποστρατεία. Όλοι αυτοί θα παραμείνουν για πάντα στη μνήμη μας γιατί είναι ένα κομμάτι της ζωής μας.

Αιωνία τους η μνήμη!